

Kvalifikasjonsgrunnlag for planforetak i ny sentral godkjenning

9.11.2015

0 Innledning

Plan- og bygningsloven stiller krav om at den som utarbeider reguleringsplan skal være fagkyndig. Nå foreligger på høring et forslag om at foretak som utarbeider private reguleringsplaner (planforetak) skal kunne få registrert sin kompetanse i den sentrale godkjenningsordningen. Forslaget foreslår en frivillig registreringsordning tilsvarende sentral godkjenning for andre områder i byggebransjen. I høringsnotatet skriver departementet at det ikke er naturlig å inkludere rollen som forslagsstiller i ansvarssystemet på linje med de øvrige ansvarsrettene. Notatet bygger på dette utgangspunktet, og diskuterer hvordan kvalifikasjoner for planforetak kan beskrives som nytt godkjenningsområde. Notatet er tenkt som et diskusjonsgrunnlag, og grunnlag for innspill til høring om forenklinger i plandelen av plan- og bygningsloven.

Notatet tar utgangspunkt i den planleggingen som er regulert av plan- og bygningsloven, og avgrenser innenfor lovens plannivå til innsendte forslag til reguleringsplaner. Dette omfatter både områdeplaner og detaljregulering. Begge er plannivå for gjennomføring av utbygging, men områdeplaner innebærer planer som gjerne omfatter større områder med utbygging over lang tid og i mange trinn, mens detaljregulering er nødvendig planlegging for å igangsette en mer avgrenset byggesaker. Kommuneplan og tilhørende arealdel holdes i utgangspunktet utenfor det aktuelle godkjenningsområdet, siden denne planleggingen som oftest i sin helhet skjer i kommunal regi.

Notatet ble presentert under et frokostmøte 27.10.2015. Møtet omfattet representanter fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, kommuner, private forslagsstillere, bransjeorganisasjoner og forskning. Møtet ga noen klare signaler som er hensyntatt i notatet, blant annet om å unngå nivådeling av godkjenningsområdet.

Notatet er utarbeidet av Boligprodusentenes Forening i regi av BNL-prosjektet "Bolig og infrastruktur. Fagpersoner i utdanningsmiljøene, og representanter for kommunal reguleringsmyndighet har gitt bidrag til notatet. Særlig takk til Aksel Hagen, Høgskolen i Lillehammer, Inger-Lise Saglie, NMBU og Petter Wiberg, Bergen kommune for deltagelse i prosessen med utforming av notatet. Det presiseres at notat står for Boligprodusentenes regning.

1 Om behovet for profesjonalisering

Forslag om kvalifikasjoner for planforetak har vært drøftet i tidligere utredninger vedrørende plan- og bygningsloven, men uten nærmere konkretisering. Det er behov for kompetanse i alle roller i planprosessen, men her er oppmerksomheten knyttet til planforetakenes rolle som utvikler av private planforslag. Nærmere definert krav til kvalifikasjoner vil kunne gjøre rollen som planforetak tydeligere og bidra til å profesjonalisere rollen som privat forslagsstiller.

Viktig samfunnsutvikling er avhengig av et produktivt samspill med privat og offentlig sektor. Lang behandlingstid i reguleringsaker er en samfunnsmessig utfordring. Videre er det forhold som tyder på at når kvalifikasjonene i planarbeidet går ned, går behandlingstiden opp. Det er behov for utvikling både med hensyn til den tiden planprosesser tar og forbedring av planers kvalitet/innhold. Vi tror at

tydeliggjøring av kvalifikasjonskrav vil kunne gi positive bidrag til gjennomføring av planprosessen og de resultatene som kan oppnås gjennom planarbeidet. Kvalitet i planresultatet tilsier også tydeligere kriterier for hva som er en god plan. Dette ligger imidlertid utenfor godkjenningsordningen og dermed også utenfor rammen for dette notatet.

I dag er plandelen av plan- og bygningsloven et rammeverk som gir et stort rom for skjønn. Kravet om at planer skal utarbeides av "fagkyndig" fører til lite homogen faglighet blant de som utarbeider reguleringsplaner. Kombinasjonen av et "åpent" regelverk og spredning i faglige forståelsesrammer, kan føre til lite hensiktsmessige prosesser, og kan forklare spredningen i tidsbruk mellom langdryge og mer effektive reguleringsprosesser og spredningen mellom gode og mindre gode reguleringsplaner.

Det er behov for å forsterke rekrutteringen til arbeid med reguleringsplaner. Det er store behov for denne kompetansen i offentlig¹ og privat sektor. Synliggjøring av planforetakenes rolle og kompetanse i den sentrale godkjenningen vil kunne bidra til å øke oppmerksomheten om planforetak og bidra til å øke rollens status og styrke rekrutteringen.

NIBR² peker i sin rapport på at en i tidligere drøfting av planleggerutdanning i regi av Rådet for forskning for samfunnsplanlegging (RFSP) frarådet utvikling i retning av en egen planleggerutdanning etter modell av den engelske "planner"-profesjonen. Rådet ønsket snarere en utvikling mot felles kjernefag ved samarbeid mellom ulike institusjoner. Notatet peker på fagelementer som vil være sentrale i en slik kjernekompetanse for planforetak. Sentral godkjenning vil også kunne spille en rolle for tilrettelegging for etter- og videreutdanning innen arealplanlegging.

2 Kvalifikasjonselementene i godkjenningsordningen

Departementets forutsetninger

Med utgangspunkt i høringsnotatet fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet er det gitt følgende avgrensninger for kvalifikasjonsvurderingen:

- frivillig registrering for planforetak som fremmer private planforslag
- kommunale planleggere er ikke primær målgruppe
- tilknytning til plan- og bygningslovens ansvarssystem er ikke aktuelt i denne omgangen
- ordningen gjelder samlet kompetanse i planforetak, og dermed ikke individuell godkjenning
- kvalifikasjonsbegrepet bør knyttes mot de kompetansegivende elementene som er og vil bli etablert i den sentral godkjenningsordningen

Ordningens målgruppe er planforetak i privat sektor. Det er ikke ønskelig å stille krav til kommunale saksbehandlere, men ordningen er ikke til hinder for at kommuner som ønsker kan søke godkjenning for sin planenhet. Hvis planleggere i privat og offentlig sektor i fremtiden kan få en større grad av felles referansegrunnlag gjennom utdanningssystemet vil dette kunne gi gode bidrag til planers kvalitet i tillegg til mer hensiktsmessig gjennomføring av planprosesser.

---

¹ NIVI Rapport 2014:1, Kartlegging av plankapasitet og plan-kompetanse

² NIBR-rapport 2011:14, Styrking av planforskning og planleggerutdanning i Norge

Dagens sentrale godkjenning

Sentral godkjenning er ikke underlagt akkreditering. Det betyr at ordningen ikke har den samme status som godkjenning av kompetanse underlagt Norsk Akkreditering som forvalter nasjonal kompetansogodkjenning. Dette vil kunne endres i fremtiden, men så langt er Sentral godkjenning et myndighetsorgan som forvalter kvalifikasjoner på grunnlag av regelverket i saksbehandlingsforskriften til plan- og bygningsloven. Dette regelverket forutsetter følgende kvalifikasjonsgrunnlag:

- medarbeideres utdanning
- praksis som beskrives gjennom referanseprosjekter
- foretakets kvalitetssikringssystem

Nye seriøsitetskrav

Følgende nye elementer som ivaretar seriøsitet er aktuelle for innarbeiding i ny Sentral godkjenning dels fra 1.1.2016, og dels i fremtidig utvikling av ordningen:

- pliktige registreringer i offentlige registre for arbeidsgivere/arbeidstagere, skatteregister, mva-register
- bekreftelse av identitet gjennom HMS-kort
- registreringer i kvalifikasjonsregister

Forholdet mellom personlige kvalifikasjoner og planforetakets kompetanse

Det er planforetakets kompetanse som er gjenstand for godkjenning. Denne kompetansen bæres av enkelte medarbeidere. Man kan problematisere forholdet mellom foretakets kompetanse og individuelle medarbeideres kompetanse, og hvordan en sikrer at rett kompetanse er tilgjengelig i prosjektaktiviteter. Dette kan ivaretas i foretakets styringssystem, som del av foretakets risikoprofil, og diskuteres ikke nærmere i dette notatet.

3 Nivådeling av godkjenning

Dagens sentrale godkjenning opererer med en tredeling av de fleste godkjenningsområder avhengig av vanskelighetsgrad og kompleksitet. Derfor er det naturlig å diskutere om godkjenningsområdet for planforetak skal nivådeles og eventuelt avgrenses til gitte plantyper. Hvis en skal skille mellom ulike sett av kvalifikasjoner bør dette gi større fordeler enn ulempene som oppstår ved nivådeling og spørsmålene om grensesnitt mellom nivåene.

Alternativt kan en godkjenningsordning definere en minimumskvalifikasjon for planforetak etter plan- og bygningsloven, men uten at denne påbygges til et nivådelt system. Dette vil ha den fordel at det antagelig vil være enklere å håndtere for både foretakene og Sentral godkjenning.

Det kan synes som et stort skritt å gå fra ingen formelle "krav", som ved dagens system, til et nivådelt system. Nivådeling bør eventuelt kunne rettferdiggjøres ved at det begrunnes hvorfor ulikt

planarbeid best ivaretas med ulik kompetanse som utdanning, praksisomfang eller en kombinasjon av disse.

Strukturen i plansystemet kan være grunnlag for nivådelte krav til planforetak. I så fall kan en skille mellom ulike kvalifikasjonsgrunnlag for detaljregulering og områderegulering, se figur 3.1.

<i>Kvalifikasjonsnivå</i>	<i>Kvalifikasjoner</i>
Detaljregulering	Nivå 1
Områdeplan	Nivå 2

Fig. 3.1 Modell for nivådeling avhengig av plantype

Spørsmålet er om plantypene som sådan skaper behov for ulike kvalifikasjoner, eller om kompleksitet og vanskelighetsgrad i reguleringsarbeidet følger andre skillelinjer.

En kan alternativt forestille seg planhierarkiet som ett helhetlig system, og at behov for bedre kvalifikasjoner oppstår når det skal fremmes planer for utbygging i komplekse sammenhenger knyttet til eiendomsforhold, omfang av ulike interesser, sammensatte tekniske forhold eller når planforslag fremmes i konflikt med kommuneplanens arealdel. I slike tilfeller vil det ikke være plannivået, men planens innhold og problemstillinger som er enten enkle eller mer komplekse og kan gi grunnlag for nivådeling i godkjenningsordningen. Se figur 3.2.

<i>Kvalifikasjonsnivå</i>	<i>Kvalifikasjoner</i>
Planforetak med basiskompetanse, for enkle, oversiktlige plan-situasjoner i hht. overordnet plan	Nivå 1
Planforetak med spesialistkompetanse, alt planarbeid	Nivå 2

Fig. 3.2 Modell for nivådeling avhengig av planarbeidets vanskelighetsgrad

Videre kan det argumenteres for at et godkjenningsområde bør gi insitamenter til etter- og videreutdanning. Ved et to-delt system vil forskjellene mellom nivåene kunne peke ut en tydeligere karrierevei, enn hva som er mulig med ett godkjenningsnivå. Spørsmålet gjenstår om delingen i så fall skal følge plannivåene eller om det kan etableres kriterier for nivådeling basert på de problemstillingene som må håndteres i planarbeidet.

4 Dagens kvalifikasjoner

Dagens kvalifikasjoner gir et utgangspunkt for videre drøfting av kvalifikasjonskravene. Et utgangspunkt gir rapport³ fra 2014 som beskriver situasjonen innen arealplanlegging i norske kommuner.

<i>Utdanning</i>	<i>%-vis fordeling</i>
Ingeniører	39
Natur- og miljøforvaltere	35
Arealplanleggere	30
Annet	19
Arkitekt	17
Sivilingeniører	15
Landskapsarkitekt	12
Samfunnsviter	10
Samfunnsplanleggere	7
Jordskifte kandidater	6

Tabellen viser utdanning for arealplanleggere i kommuner, basert på rapport fra NIVI utarbeidet for KS

Tabellen viser et sammensatt bilde av kompetansen innen arealplanlegging etter plan- og bygningsloven i norske kommuner. Vi vil anta at det også er et komplekst bilde innen privat sektor, men savner tilsvarende data for planforetakene. Det er vel kjent at private planforetak rekrutterer planleggere fra kommunene. Dette kan tilsi at noe av mønsteret på kommunal side kan forventes å gjenfinnes i privat sektor. Samtidig kan det tenkes at planforetakene, i større grad enn kommunene, rekrutterer kandidater med utdanningsretning som er skreddersydd for arbeid med reguleringsplaner direkte fra utdanningsinstitusjonene.

Ideelt sett burde en innen kommunal saksbehandling av reguleringsplaner og private forslagsstillere ha tilsvarende kvalifikasjoner og bakgrunn. Med den bredden som er representert i kommunal saksbehandling, vil det være tilfeldigheter som avgjør om en har en felles planfaglig plattform som grunnlag for en profesjonell dialog.

5 Arealplanleggeres oppgaver og kompetanse

Med utgangspunkt i tanken om å definere en minimumskvalifikasjon, er det nærliggende å spørre hvilke oppgaver en arealplanlegger i det minste må kunne klare å løse?

Minimumsforventningen til en arealplanlegger er evnen til å kunne levere et formelt sett feilfritt forslag til reguleringsplan. Det betyr at kartgrunnlaget og bestemmelsene er i orden i tillegg til at vurderinger av konsekvenser kan godkjennes av ansvarlig myndighet. Det er også viktig at planforetakets konsulent har ferdigheter som gir en god ledelse av plansaken gjennom prosessen, for å unngå merarbeid for alle parter, slik at tiden brukes effektivt og slik at sluttproduktet kan godkjennes. Ved at arealplanleggeren er tiltakshavers rådgiver mht. muligheter, begrensninger, risiko, osv. – vil en kunne unngå krevende og ofte unødvendig lange innsigelsesprosesser. Dette krever etikk og profesjonalitet.

³ NIVI rapport, Kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene, 2014

I det følgende er gitt en stikkordsmessig beskrivelse av sentrale deler av den kompetansen en gjerne ser hos plankonsulenter:

Generell kompetanse:

- forståelse av samfunnsmessige forhold i fortid, nåtid og fremtid
- tverrfaglig kunnskap om fysiske omgivelser

Kunnskaper:

- praktisk og teoretisk kunnskap om planlegging etter Plan- og bygningsloven
- ulike metoder for å beskrive og analysere omgivelsene
- teoretisk og praktisk kunnskap om strategier for å avveie muligheter og konsekvenser og håndtering av interessekonflikter

Ut over formelle kvalifikasjoner vil ferdigheter som først kan oppnås gjennom praksis spille en rolle for hvordan planprosesser blir gjennomført. I rammeverket for Sentral godkjenning vil praksiskravet være det kvalifikasjonselementet som ivaretar tilstrekkelige ferdigheter. I begrenset grad vil slike ferdigheter kunne øves gjennom utdanningsløpet. Med økende praksis vil sannsynligheten for gode ferdigheter også øke. Sentrale ferdigheter er stikkordsmessig beskrevet under:

Ferdigheter

- arbeide frem miljømessig, arkitektonisk, funksjonelt, juridisk og økonomisk gode løsninger
- arrangere planprosesser og samarbeide med andre
- erfaring med kritisk og kreativ problemløsning
- bruke kart, digitale tegneprogrammer og geografiske informasjonssystemer (GIS)

6 Utdanningssystemet

I en europeisk studie⁴ av utdanningssystemet for arealplanleggere har en utviklet en generisk modell for å beskrive utdanningssystemene i de europeiske landene. Denne modellen beskriver ulike elementer i planfaglig kompetanse. Under "Romlig system" finnes de samfunnsmessige referanserammene. Til høyre under "Teknikker, analysemetoder" er redskap og verktøy for analyse og planfremstilling. Sentralt og i grønt er fremstilt planproduktet og det som kan beskrives som kjernekompetanse for gjennomføring av plan knyttet til forståelse av planleggerrollen og tilhørende regelverk. Vi har brukt denne modellen for å beskrive utdanningselementet i planforetakets kompetanse i avsnitt 7.

---

⁴ ECTP-CEU (European Council of Spatial Planners), Stage 2 Study on the recognition of planning qualifications in Europe, 2013

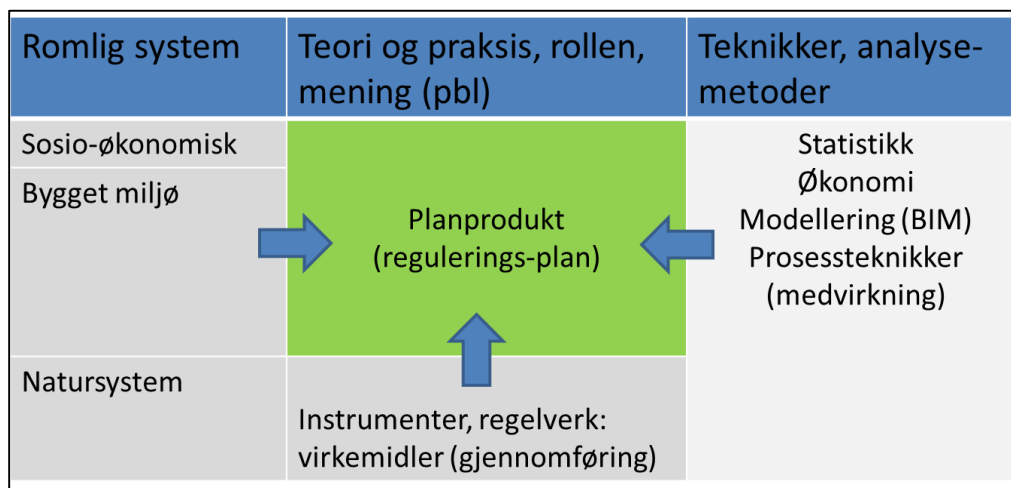

Fig. 6.1 Modell av planfaglig kompetanse basert på rapport fra ECTP-CEU

6.1 Utdanningsinstitusjonene

Denne oversikten bygger på NIBR-rapport 2011:14 som presenterer utvalgte surveydata fra utdanningsinstitusjonene. Det er de store utdanningsinstitusjonene NMBU og NTNU som utdanner flest arealplanleggere med spesialisering på master-nivå. Ut over disse blir det rekruttert fra en rekke utdanningsretninger til planarbeid og saksbehandling i kommunene, slik det fremgår av tabellen i avsnitt 4.

Institusjon, institutt	Faggruppe	Programbeskrivelse
Universitet for miljø- og biovitenskap Institutt for landskapsplanlegging	-----	http://www.nmbu.no/studier/studietilbud/5-6-arige-program/by- og_regionplanlegging/node/1908 http://www.nmbu.no/studier/studietilbud/5-6-arige-program/landskapsarkitektur/node/1913
Universitetet i Tromsø Sosiologi, statsvitenskap og samfunnsplanlegging	Planlegging	https://uit.no/utdanning/program?p_document_id=276304 https://uit.no/utdanning/program?p_document_id=279689
Høgskolen i Bergen Institutt for bygg og jordskifte	-----	http://www.hib.no/studietilbud/studieprogram/eie-ma/
NTNU Institutt for byforming og planlegging		https://www.ntnu.no/studier/fthingby/studieretning-teknisk-planlegging
Universitetet i Stavanger Institutt for industriell økonomi, risiko-styring og planlegging	Byutvikling og urban design	https://www.uis.no/studietilbud/ingenioer-og-sivilingenioer/femaarig-master-i-teknologi-siv-ing/byutvikling-og-urban-design/studieplan-og-emner/
Universitetet i Oslo	By- og regional utvikling	http://www.uio.no/studier/program/samfunnsgeografi/oppbygging/

Fig. 6.2 Noen utdanningsinstitusjoner med studieplan innen deler av fagoversikten i figur 7.1

Arkitektutdanningen i Oslo og Bergen omhandler deler av kompetanseområdene, særlig innen "de romlige systemene i modellen over, men har i liten grad spesialistutdanning knyttet til reguleringsarbeid.

Det er viktig å nevne at det også er en betydelig utdanning på ingeniør-/bachelor-nivå som er relevant for arbeid med reguleringsplaner. Noen eksempler er gitt i tabellen under.

Høgskolen i Telemark		http://fagplaner.hit.no/nexusnor/Studier-med-oppstart-2014-2015/Nettvisning/Teknologiske-fag-ingenioerfag/Plan-og-infrastruktur-A-VEI-bachelor
Høgskolen i Oslo og Akershus		www.hioa.no/content/download/.../HINGBYGG2011_2013-03-06.pdf

Fig. 6.2 Noen utdanningsinstitusjoner som gir utdanning på bachelor-nivå

Utdanning på bachelor-nivå er et viktig element i den samlede kapasiteten innen arealplanlegging, og vil kunne gi raskere respons på samfunnets kapasitetsbehov enn femårige masterutdanninger

6.2 Etter- og videreutdanning

Når kommunene rapporterer om hvor de mangler kompetanse trekker de frem utbyggingsavtaler (46 %) og statistikk og analyse (63 %) som de mest fremtredende svakhetene i følge NIVI, 2014. Hvis vi antar at kompetansen er noen lunde lik mellom kommunal og privat sektor sier dette noe om behov for faglig videreutvikling for arealplanlegging som profesjon.

Andre elementer som vil skape behov for faglig fornying vil være utviklingen innen modellering og bruk av digitale teknikker i reguleringsplanarbeidet. Forhandlingens plass i reguleringsprosessen antas å bli større og behovet for økt parallelitet mellom arealavklaringer og økonomiske rammebetingelser/nye former for utbyggingsavtaler vil være nødvendig for mer effektive planprosesser. Andre tema innen etterutdanningen som er mye etterspurt er blant annet plan- og bygningsrett, konsekvensvurdering og overvannshåndtering.

Det bør vurderes om en godkjenningsordning kan utformes slik at den gir insitamenter til etter- og videreutdanning. Økt etterutdanning vil kunne være en av de virkningsfulle effektene av at det blir etablert en godkjenningsordning for planforetak.

7 Anbefalinger

Her følger anbefalinger om kvalifikasjonsgrunnlaget ved etablering av planforetak som et nytt kompetanseområde i sentral godkjenning.

7.1 Utdanning og kjernefag

Modellen fra det europeiske samordningsarbeidet er benyttet som mal for å beskrive elementer i forslag til planforetaks kjernekompetanse. Modellen tar utgangspunkt i de kvalifikasjonene som skal til for å kunne fremstille planproduktet (teori og praksis), men også elementer som er av betydning for utviklingsprosessen frem til vedtatt plan (teknikker og analysemetoder), og med støtte i systemforståelse (romlig system).

Romlig system	Teori og praksis	Teknikker, analysemetoder
Sosio-økonomisk: Sentrale tema kan være: - Urbane systemer - Funksjonelle byregioner - Boligmarked - Demografi - Arbeidsplass og næring - Tettstedsutvikling - Uttynningsamfunn	Planprodukt Minstenivå som å kunne utarbeide reguleringsplan	Prosessforståelse, medvirkning - ledelse i planarbeid Fremstillingsmetoder Forhandlingsteknikk Utbyggingsøkonomi
Bygget miljø: Sentrale tema kan være: - morfologi, studie av form, (eget prosjekt i sammenheng med byen/tettstedet) - plassering i terreng - overvannshåndtering - byliv, fellesrom - planløsningsteknikker - teknisk infrastruktur - fritidsbebyggelse, fjellutbygging		KJERNEFAG: Plan- og bygningslov m. forskrift (20) - Teknisk krav til planfremstilling - Forstå bruk av planbestemmelser - Helhetsforståelse for plansystemet Eiendomsfastsettelse (10) Offentlig forvaltning (loven) (10) Politisk system/forståelse (10)
Natursystem: Sentrale tema kan være: - verneområder	Planlegging som fenomen/planleggerrollen, etikk (10)	
Noe av dette må dekkes 60 studiepoeng (årsstudium) Bachelor	Nødvendige kjernefag 60 studiepoeng (årsstudium) Bachelor (x) min antall studiepoeng	Noe av dette må dekkes 60 studiepoeng (årsstudium) Bachelor
Tillegg for master: Fordypning innen noen tema samt vitenskapelig metode		

Fig. 7.1 Modell med skjematisk fagoversikt som grunnlag for utdanningskrav for arealplanlegger. Kjernefag bør vurderes som kriterium for utdanning som kvalifiserer for sentral godkjenning. Tabellen illustrerer ideen om kjernefag, og foreslår hvilke emner som bør inngå.

Modellen viser en tredelt fagkombinasjon. Denne forutsettes ivaretatt i et 3-årig studieløp (bachelor). I prinsipp omfattes de samme temaene ved utvidet utdanning som 5-årlig studie (master) med tillegg av vitenskapelig metode og fordypning innen noen av temaene. Utdanning som skal kvalifisere for sentral godkjenning som planforetak bør vurderes mot kjernefagene beskrevet som plan- og bygningslov med forskrifter, eiendomsfastsettelse, offentlig forvaltning, politisk system/forståelse, planlegging som fenomen/planleggerrollen, etikk.

Anbefaling 1

Det anbefales å etablere et godkjenningsområde for planforetak hvor utdanningskravet bygger på definerte kjernefag i tråd med figur 7.1.

7.2 Nivådelt godkjenningsområde

I frokostmøte 27.10 ble det vist til flere forhold som tilsier at en i første omgang bør avvente med å definere et nivådelt godkjenningsområde.

- Den skisserte modellen basert på plantype vil i praksis omfatte en stor bredde av planer fra de med

oversiktlige problemstillinger til komplekse planer, slik som detaljplan eksempelvis praktiseres i Oslo. En slik modell er dermed ikke egnet til å skille mellom planer som krever grunnleggende kvalifikasjoner og planer som krever forsterkede kvalifikasjoner.

- En nivådelt godkjenning basert på problemstillinger i planen, vil i praksis være vanskelig å operasjonalisere. Det vil være lite hensiktsmessig med subjektive kriterier som ikke kommuniserer godt hva som er forskjellen mellom ulike nivåer innen godkjenningsområdet for planforetak.
- Stimulanser til etter- og videreutdanning avhenger ikke nødvendigvis av et to-delt system. Ved å velge en modell med kvalifikasjoner basert på "kjernefag", slik som i figur 7.1, vil dette alene kunne gi tilstrekkelige insitamenter til at praktikere som mangler deler av fagkvalifikasjonene vil ønske å bygge på sin egen kompetanse.

Den største signaleffekten antas å ligge i det at det blir opprettet ett nytt godkjenningsområde som synliggjør planforetakene i sentral godkjenning.

Anbefaling 2

Godkjenningsområde for planforetak bør ikke etableres med et nivådelt godkjenningsområde i første omgang. Hvis en nivådeling skal innføres på et senere tidspunkt bør dette skje etter tydelige kriterier som kommuniserer forskjell i kvalifikasjoner mellom nivåene.

7.3 Dagens praktikere som mangler kjernefag

En modell for sentral godkjenning må tilgodese foretak som har realkompetanse innen reguleringsarbeid, men hvor utdanningsbakgrunnen er avvikende fra det som her er omtalt som kjernekompetanse. Eksempler på "annen relevant utdanning" kan være:

- arkitekt
- natur- og miljøforvaltere
- geografer
- landskapsarkitekt
- statsviter

Anbefaling 3

Ordningen bør innrettes slik at praktikere kan supplere sin fagbakgrunn med de kjernefagene som mangler, og dermed kvalifisere for et raskere løp til godkjenning enn gjennom et mer omfattende praksiskrav.

7.4 Kvalifikasjonstyper basert på utdanning

Her blir det foreslått en modell for kombinasjon av krav til utdanning og praksis som grunnlag for sentral godkjenning av planforetak. Det er skilt mellom tre typer kvalifikasjonsgrunnlag basert på ulik utdanning:

Kvalifikasjon type A; gjelder for utdanning på bachelornivå med fagkrets i henhold til figur 7.1.

Kvalifikasjon type B; forutsetter utdanning på masternivå, med fagkrets og fordypning i henhold til figur 7.1. Praksiskravet er foreslått lavere enn for type A fordi studieløpet gir større grunnlag for refleksjon og trening i praktisk planarbeid.

Kvalifikasjon type C; er foreslått for å ivareta planforetak hvor det foreligger realkompetanse gjennom praksis, men hvor utdanningen ikke ivaretar kjernefagene etter tabell 7.1. Praksiskravet skal sikre at det foreligger tilstrekkelige ferdigheter opparbeidet gjennom praksis.

Anbefaling 4

Basert på utdanning bør det etableres tre veier til godkjenning av planforetak i tråd kvalifikasjonstype A-C over.

7.5 Kombinasjoner av utdanning og praksis

Basert på kvalifikasjonstype A-C er det satt opp forslag til kvalifikasjonskrav som kombinasjon av utdanning og praksis i følgende tabell. Praksis er regnet som den enkelte medarbeiders "fartstid", og ikke som samlet "fartstid" for foretakets medarbeidere. Alternativt ville en kunne brukt gjennomførte referanseprosjekter som enhet for praksiskravet. Dette synes problematisk fordi tidsbruken for ulike planprosjekter viser svært stor variasjoner. Referanseprosjekter vil dermed i liten grad gi et sammenliknbart uttrykk for praksisens omfang.

Kvalifikasjonskrav for planforetak			
<i>Typen kvalifikasjon</i>	<i>Min. utdanning</i>	<i>Praksis, år</i>	<i>Sum, år</i>
A	3 år, bachelor*	6 år	9
B	5 år, master*	3 år	8
C	Annen relevant utdanning på masternivå	8 år	> 8**

Fig. 7.2 Forslag til kvalifikasjonskrav for sentral godkjenning for planforetak

*Kvalifikasjonstype A og B forutsetter fagkombinasjon i henhold til fig. 7.1

** Sum år vil avhenge av antall år medgått til annen relevant utdanning på masternivå.

Praksisens lengde er sett i forhold til andre godkjenningsområder i sentral godkjenning. Utdanning på masternivå gir et noe kortere kvalifikasjonsløp enn via bachelor ved et vesentlig lavere praksiskrav.

Eksempelvis vil en arkitekt som ønsker å bruke sin bakgrunn som grunnlag for sentral godkjenning, gjerne ha god dekning i sin fagkrets innen "romlig system" og deler av "analyse og teknikker", men vil kunne mangle noen kjernefag etter figur 7.1. Med 2 års praksis og eksempelvis behov for 30 vektall innen kjernefagene, bør dette kunne opparbeides gjennom deltidsstudier over 2 år. Samlet tid for praksis og etterutdanning vil dermed kunne bli 2 års praksis + 2 års deltidsstudier/praksis. I et slikt tilfelle vil videreutdanning gi en rask vei til sentral godkjenning etter kvalifikasjonstype B fordi kjernefagene og praksiskravet er tilfredsstillt.

Anbefaling 5

Planforetaks kvalifikasjonskrav bør baseres på praksiskrav målt i kalendertid. Det anbefales at kombinasjon av utdanning og praksiskrav samlet stimulerer til utdanning på masternivå.

Spesialisert bakgrunn på bachelornivå, bør kunne kvalifisere for godkjenning med et forlenget praksiskrav.

Annen relevant utdanning innen figur 7.1. bør kvalifisere for godkjenning, enten gjennom omfattende praksis, eller ved kombinasjon av praksis og videreutdanning som ivaretar kjernefagene.